

Het drinkwaterbedrijf

“BASF is nu heel gewillig als wij met iets komen”



Schaffhausen

Ook de drinkwaterbedrijven kwamen in de jaren tachtig in het geweer tegen de ongegeneerde lozing van vuile stoffen. De RIWA, vereniging van Rivierwaterbedrijven, was niet tevreden met het tempo van kwaliteitsverbetering van het Rijnwater door de overheid. “De internationale Rijncommissie werkte niet snel genoeg”, zegt directeur Peter Stoks, “dus richtten wij een eigen Rijncommissie op met als doel te vechten voor een schone bron voor drinkwater. In theorie maakten we goed drinkwater, maar we vonden het principieel slecht dat de consument moest betalen voor het opschonen. Vervuiling hoort niet thuis in een rivier. Drinkwater moet met eenvoudige technieken te maken zijn.” Stoks denkt dat het succes van Nederland bij de opschoning van de Rijn vooral ook met de tijdgeest te maken heeft. Na de Tweede Wereldoorlog waren rokende schoorstenen het symbool van de wederopbouw en toenemende welvaart. De sloot was er in de eerste plaats voor de afwatering en pas daarna voor de kikkers. In 1985 was in de Nota Waterhuishouding voor het eerst veel aandacht voor de ecologie. “Een jaar later voltrok zich de Sandozramp”, herinnert Stoks zich. “Veldbio-

logen werden gallisch, want ze hadden net de natuur een beetje zien opleven. Met de ramp werd de ontwikkeling zoveel jaren teruggezet. De waterzuiveringsbedrijven moesten hun inname voor enkele maanden stopzetten en hun voorraden aanspreken.” De RIWA startte in de tweede helft van de tachtiger jaren het ‘Fliessende Welle’ onderzoek. Evenals de medewerkers van het Gemeentelijk Havenbedrijf Rotterdam, stapten ook onderzoekers van de RIWA in een bootje en zakten vanaf Zwitserland de Rijn af naar de lage landen. Het afvalwater dat ze tegenkwamen, vingen ze op voor analyse. “Daar waren de bedrijven niet blij mee”, zegt Stoks. “Onze eerste contacten met de Duitse industrie waren redelijk koel.” Maar de RIWA zette door en ging zo’n vier keer per jaar rond de tafel met de chemische bedrijven. Ze wilden informatie over de stoffen die ze loosden, maar onder het mom van bedrijfsgeheim werd dat niet gegeven.

De RIWA had een sanctie achter de hand, die ook een keer werd gebruikt. BASF had giftige stoffen geloosd, die in het Amsterdamse drinkwater terecht waren gekomen. De RIWA maak-

te het feit wereldkundig. Sindsdien zijn de contacten met de industrie een stuk verbeterd. BASF heeft inmiddels een groot milieulab met zo’n duizend medewerkers. “Ze zijn heel gewillig om mee te onderzoeken als wij met iets komen dat we niet kunnen thuisbrengen”, zegt Stoks. “De argwaan moeten we vasthouden, maar tegenwoordig wel met een zekere nuance.” Achteraf gezien heeft de Sandozramp eigenlijk veel goeds gedaan, concludeert hij. Er kwam controle op lozingsvergunningen, nieuwe systemen werden ontwikkeld om plotselinge verontreiniging te kunnen signaleren en iedereen benedenstrooms te kunnen waarschuwen. Bovendien kreeg de industrie zware boetes opgelegd als zij nog illegaal loosde. Net als het GHB maakt de RIWA zich inmiddels minder zorgen over de zogenoemde puntbronnen, de directe lozings van de industrie. Wat overblijft zijn de diffuse bronnen: vervuiling die na regenbuien via de steden en agrarisch land in de Rijn terecht komt. “We willen nu de industrie aanspreken op wat ze maken, maar ook de consument op wat ze gebruiken. Van nieuwe stoffen is niet altijd bekend of ze kunnen worden afgebroken, zoals wc-eend en andere schoonmaakmiddelen. Daarnaast vinden we geneesmiddelen terug in het water, evenals geur- en smaakstoffen en additieven zoals lood, en benzeen. Allemaal in lage niveaus, maar ze horen niet in water thuis.”

Nog steeds moeten drinkwaterbedrijven af en toe hun waterinname stoppen door ongelukken met gevaarlijke stoffen. In de jaarverslagen van de RIWA zijn de exacte data en soorten stoffen terug te vinden. Zo moest in november 2001 het waterbedrijf in Nieuwegein 34 dagen stoppen met inname, in januari 2002 nog eens negentien dagen. Daarbij ging het om het onkruidverdelgingsmiddel isoproturon en onder meer om chloortoluron. “We willen daarom niet steeds een successtory over de Rijn vertellen”, zegt Peter Stoks. “Anders krijgt iedereen de neiging om te denken dat we er al zijn. Dat is dus niet zo.”